

Ki he ngaahi faka'eke'eke, kataki 'o
'imeili mai kiate kimautolu 'i he
NCEA.review@education.govt.nz
pe ki he 'ofisi fakalotofonua
Potungaue Ako (Ministry of Education)

Ke ma'u atu ha fakamatala lahi ange,
hu ki he: mo ni ietahi fakamatalaga:
<https://ncea.education.govt.nz>

Liliu ki he Polokalama NCEA
**Ko hono
fakamalohia/
fakafefeka'i 'o e
NCEA ma'ae
to'utupu**

‘Oku ‘i he toko 150,000 ‘a e fanau ako ‘oku nau kei ako ‘i he ta’u ki he NCEA.

Ko e ha ‘a e NCEA?

Ko e National Certificate of Educational Achievement (NCEA) ko e tefito‘i sivi fakamo‘oni ako fakafonua ia ‘a Nu‘u Sila ni. Ko e NCEA ‘oku ‘ihe levolo ‘e tolu - Levolo 1-3.

Ko e ha ‘a e Polokalama liliu ‘ae NCEA?

Ko e Polokalama liliu ki he NCEA ko ha polokalama ‘oku tataki ia ‘e he Potungau e Fakaako ke fakahoko ‘aki e ngaahi liliu mahu‘inga ‘e fitu ‘o fakataumua‘ ki hono fakafefeka‘i ‘a e NCEA. Ko e ngaahi liliu ne fakaha ‘o ‘ilo ki ai e kakai ‘i he ta’u ‘e taha ‘i he 2018, pea toki fakapapau‘i/fakahoko mei he Pule‘anga ‘i Fepueli 2020.

‘Oku mau ngaue mo e ngaahi ‘apiako, to‘u tupu, famili/whanau mo e ngaahi komiunitii ke fakahoko e ngaahi liliu ki he NCEA. Ko e ngaahi liliu ‘e fakahoko ia ‘i he vaha‘a ta’u ‘o ‘ova he ta’u ‘e nima, ‘o fokotu‘u ‘aki e ngaahi tu‘unga fakaako fo‘ou ko ‘eni ki he Levolo 1, 2, mo e 3 kimu‘a ‘i Sanuali 2025

‘E lava pe ke ke mamata ki he taimi-tepile ki he NCEA Change Programme ‘i he tu‘asila faka-‘initaneti ha atu ‘i lalo pe kouti QR

<https://ncea.education.govt.nz/what-ncea-change-programme>

Koe ngaahi liliu ke fakamalohia/fakafefeka‘i ‘aki ‘a e NCEA

1

‘Ai ke ma‘ungofua ange ‘a e NCEA

- Hu ta‘etotongi, si‘isi‘i ange ‘a e ‘a vahevahe ki he kau ako ‘oku nau faingata‘a‘ia fakaesino mo toe fie ma‘u ngaahi tokoni ki he ako, pea lava ‘a e kau ako ke nau mahino‘i ange honou anga fakafonua, fonua tupu‘anga mo e nau lea takitaha ke ha mai ‘i he enau ako.

2

Mana orite mo te matauranga Maori (tu‘unga tatau moe matauranga Maori ‘i he NCEA)

- fakapapau‘i koe matauranga Maori ‘oku vahevahe tatau pe hono mahu‘inga mo hono fakanaunau‘i ‘i he NCEA, ke fa‘ataa ange ai e ngaahi halanga fakaako ki he mātauranga Māori mo toe tupulaki ange ai ‘a e ngaahi ‘ilo ke tokoni ki he kau faiako.

3

Ke toe fefeka/ lelei ange ‘a e laukonga mo e fika | tu‘unga fakaako ‘o e te reo matatini me te pangarau mo hono ngaahi founga fai sivi.

- fakapapau‘i koe fanau ako ‘oku ‘i ai ‘enau NCEA kuo nau ma‘u ‘ae taukei fe‘unga ‘ihe laukonga moe fika kene mateuteu kinautolu ki ha‘anau hiki atu ki he ngaahi ako ma‘olunga pe ki he ngaahi feitu‘u potungau/ ngaue‘anga

4

Si‘i si‘i ange, lahi ange e ngaahi tu‘unga mahu‘inga fakaako

- ‘e fa‘u ‘a e ngaahi tu‘unga fakaako mo e ngaahi naunau ke fakafetongi‘i ‘aki ‘a ngaahi founga tu‘unga fakaako lolotonga pea ke toe mahino ange ai ‘a e mahu‘inga takitaha ‘o e ngaahi fo‘i lesone tautaha.

5

Fakafaingofua‘i e fa‘unga ‘o e NCEA

- ‘oku ‘ikai ke toe lava ke ngaue‘aki e kuletiti ‘osi ma‘u ki he levolo hono hoko. Ko e kuletiti ‘e 60 ‘oku fiema‘u ke paasi ‘aki ‘i he ngaahi levolo takitaha ‘i he NCEA fakataha mo e Te Reo Matatini me te Pāngarau | Kaunga-fie ma‘u e poto he Laukonga mo e Fika

6

Ngaahi halanga/ va‘a mahino ke tokoni ki he ako pe ngaue

- fa‘u ha Vocational Entrance Award (pale faka‘ilonga‘i lavame‘a ke hu ‘aki) ke fakamahino‘i ‘aki e taimi ‘oku ‘osi mateuteu ai ha tokotaha ako ke hiki ki ha tu‘unga fakaako ‘oku ma‘olunga ange pea ke toe mahino ange ai e ngaahi halanga fakaako/ fakangaue ‘oku fakafou ‘i he NCEA

7

Tauhi ‘a e NCEA levolo 1 ke ke toki fili

- fakapapau‘i ko e Levolo 1 ‘oku ‘oatu ‘i he tu‘unga fa‘ataa ange, ‘a e tefito‘i ako mahu‘inga ‘aupito ke ma‘u ke lava ‘o hoko atu ai ki he levolo 2 mo e 3, ‘a ia ‘oku lava ma‘u ai ‘a e ngaahi faingamalie ki ha toe tu‘unga ‘oku lava ke toe lahi ange e ‘ilo fakafo‘ilesone.